

Entretenir vaut mieux



Marc Buchy, *Twist & Tango*, installatie (detail), New Space, Luik (BE), 2022. © Marc Buchy

Marc Buchy (°1988, Metz) en Katya Ev (°1983, Moskou) delen de ruimte van New Space in Luik. Ik ontmoette de twee kunstenaars en de curator, Dorothee Duvivier, voor het eerst op 8 februari, dus nog voordat Poetins troepen Oekraïne binnenvielen. Katya Ev¹, geboren in Moskou, bracht haar jeugd door in Oekraïne. Het spreekt voor zich dat de huidige situatie de kunstenaar diep raakt. In een reactie daarop heeft ze ondertussen een aantal elementen van haar project gewijzigd; ik heb ze in het verslag van dit interview geïntegreerd.



Katya Ev, *Ne rein faire contre remuneration*, performance, New Space, Luik, 2022, © Katya Ev



Marc Buchy, detail van *Twist & Tango*, installatie, New Space, Luik, 2022, © Marc Buchy

De twee kunstenaars plaatsen performance, protocol en gebaar centraal in hun artistieke praktijk. Ze opereren buiten het klassieke tentoonstellingsformat en de voor de hand liggende plaatsen, om bestaande structuren, instellingen en controlesystemen te deconstrueren. Allebei stellen ze de systemen achter de begrippen artistiek werk, creatie en waarde in vraag. Hun voorstellen, dikwijls conceptueel en minimaal van aard, zijn radicaal in de manier waarop ze de beleving van de werken door de bezoeker verstoren. Tot slot werken ze ook allebei op een schaal 1:1 en integreren ze vaak het nemen van risico's in hun werk. Dorothee Duviver, curator van de tentoonstelling in New Space in Luik², zegt dat de twee elkaar al hadden ontmoet voordat ze voor deze tentoonstelling gingen samenwerken, maar dat ze elkaar nauwelijks kenden en dat ze hier geen gemeenschappelijk werk presenteren. Marc Buchy: 'De afbeelding op de affiche en de flyer is het enige werk dat we samen hebben gemaakt. Het is een soort samenvatting van onze twee oeuvres. Ik denk dat je ons initiatief echt als organisch moet bekijken. We presenteerden elk onze ideeën met betrekking tot de ruimte en de beschikbare middelen, en het bleek al snel dat verschillende thema's en interesses elkaar overlappen. Het resultaat is vrij intuïtief, al lijkt het misschien op twee dingen die gewoon naast elkaar zijn geplaatst (zoals het beeld voor de communicatie dat ze samen hebben gecreëerd), een soort montage in de ruime zin van het woord.' Katya Ev vult aan: 'Er zit een bepaalde symmetrie in die ik interessant vind. Beide voorstellen zijn zowel 'sculpturaal' als performatief maar dan zonder 'performer' in de klassieke betekenis van het woord. In beide gevallen staat de beleving van de kijker/bezoeker centraal. Er zijn ook formele overeenkomsten, het idee van 'reizen' wordt gesuggereerd, de manier waarop de werken zijn geconstrueerd, met een centraal element en subtiele interventies.' In beide gevallen zijn de ingrepen verwant aan de readymade. De esthetiek van de tentoonstelling is bewust eenvoudig gehouden, functioneel en lowbrow, want buiten de circuits van de kunstwereld om. Deze notie van tweevoudigheid, van dualiteit, neemt een bijzondere vorm aan in de link die de werken leggen met de buitenwereld: tussen New Space en de wijk.

Marc Buchy: *twist et tango*

De praktijk van Marc Buchy is conceptueel en neemt de vorm aan van protocolaire toepassingen die dikwijls een samenwerking omvatten. Hij produceert twee categorieën van werk: aan de ene kant werk dat hij volledig beheerst en dat vaak valt onder wat hij 'een holle autobiografie' noemt, aan de andere kant werk dat een eigen bestaan leidt vanuit het protocol dat door de kunstenaar is ingesteld. Meestal houdt hij zich bezig met zeer specifieke thema's. Voor deze tentoonstelling werkte hij op een eerder spontane manier.

Tijdens de eerste bijeenkomst bij New Space plaatste hij een auto in de exoruitte. 'In mijn praktijk probeer ik de tentoonstellingsplaats te overstijgen, zowel in tijd als in ruimte; ik wilde bij New Space graag een voertuig tonen en dat werd het hart van het project', zo zegt hij. Buchy bezit een oude Twingo, geërfd van zijn oudtante in 2017. Wanneer de ruimte gesloten is, wordt de auto bij New Space binnen

geparkeerd. Op de grond zijn met verf twee parkeerplaatsen aangebracht. Tijdens de openingsuren staat hij voor de ingang; de parkeerplaatsen blijven leeg en de autosleutels worden binnen opgehangen, beschikbaar voor het publiek. Je zou dus met de auto kunnen wegrijden. Ik wijs hem erop dat dit echt zou kunnen gebeuren: iemand vertrekt met de auto en brengt hem misschien wel nooit meer terug... 'Misschien ben ik een beetje naïef', antwoordt Marc Buchy. 'Het klopt dat ik in mijn intellectuele of fysieke werk vaak dingen op de proef stel.' Het werk is bedoeld om bezoekers de kans te geven achter het stuur van de auto te gaan zitten en te luisteren naar de tape van de discussie die hij voerde met de filosoof en socioloog Jan Masschelein over een dubbele vraag: kan een kunstwerk een school zijn en kan een school een kunstwerk zijn? 'Het interessante aan Jan is dat hij met zijn studenten op een experimentele manier omgaat. Hij organiseerde verschillende tochten in steden. Zijn leerlingen gaan daarbij allemaal een andere kant op. Zo leggen ze samen met anderen een portret van de stad vast.' Het gesprek werd opgenomen in de Twingo tussen New Space en een uitkijkpunt op een heuvel in de stad, waar ze allebei een foto maakten met hun mobiele telefoon; deze beelden werden in de zonnekleppen van de auto geschoven.

De auto wordt op die manier 'een intellectuele sculptuur, een mentale sculptuur in relatie tot de verkenning van de ruimte en een potentiële sculptuur binnen de stad Luik'. De verschillende tijden overlappen elkaar: je luistert naar een opname die plaatsvond in de auto te midden van uiteenlopende objecten – van de oudtante, van de ouders van de kunstenaar en van de kunstenaar zelf, waaronder een paar versleten witte sneakers met dubbele veters, 'wandelschoenen waarmee je kunt stappen, maar waar je ook mee kunt struikelen.' De kunstenaar heeft op de motorkap van de auto een embleem aangebracht dat verwijst naar zijn serie *Ainsi à l'infini*, een sleutelhanger die deel uitmaakt van zijn *mundi*-project; de reactivering van *Réactance* (de omgekeerde bediening van een lamp bedoeld om beweging te detecteren) zal het apparaat voltooiën. 'Hierdoor kan ik verschillende thema's die in de afgelopen jaren in mijn werk aanwezig waren samenbrengen', zegt hij.

Katya Ev: *de « rien »*

De performatieve praktijk van Katya Ev draait vaak om een 'geconstrueerde situatie', verwijzend naar Guy Debord, dat wil zeggen een opeenstapeling van concrete parameters: de plaats, de juridische elementen, de middelen voor verspreiding enzovoort. Haar werk speelt zich af in de openbare ruimte of in een instituut waar ze een bepaalde situatie uitdaagt. 'Er zit altijd een sociaal-politieke dimensie in mijn werk', zegt ze.

Bij New Space brengt Katya Ev een variant van de performance *Visitors of an Exhibition Space Are Suggested to 'Do Nothing'*, die ze toonde op de tentoonstelling ter afsluiting van een cursus aan het HISK. Die handelde over de neoliberale codes en die van een institutioneel hedendaags kunstevenement, en hield het midden tussen een galerieruimte en de esthetiek van een start-up. Bezoekers konden, door het ondertekenen van een contract waarbij ze zich

Wat is 'niets doen'? Bepalen wat 'niets' is, is een ontologisch totaal onmogelijke taak. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne leidt nog tot een andere brandend actuele bedenking: zoals curator Dorothée Duvivier opmerkt, roept 'niets doen de vraag op over onze onmacht, ons onvermogen om te ageren, in te grijpen, de slachtoffers te helpen en te ondersteunen'.

ertoe verbonden om minimaal een uur niets te doen, op een comfortabele stoel plaatsnemen die beschikbaar werd gesteld voor een minimumuurloon (10,25 euro bruto per uur), waarna ze een loonstrook ontvangen. 'Aanvankelijk was het een reactie op de druk om veel te produceren, ook voor kunstenaars. Door met een contract en een loonstrook te werken, maak ik dat dit in het rijksarchief belandt', aldus de kunstenaar. In Luik zal de voorstelling die nu de « rien » heet, rekening houden met de geschiedenis van de plek – ze zal het woord 'rien' noteren op een muur van de garage, tussen de al aanwezige teksten – en met de plaats ervan in de volkse wijk, om zo een ander publiek aan te spreken. Katya Ev neemt deel aan het project *Art au Centre*³, waar ze een poster toont – een readymade van een sterk uitvergroete 'te huur'-poster met de woorden 'Ne rien faire contre rémunération' (Nietsdoen tegen vergoeding) en een telefoonnummer. Deze interventie verbindt de performance met het verhuurmodel. Als ik haar erop wijs dat het inderdaad ook een kwestie is van het verhuuren van haar lichaam, wat gelinkt is aan prostitutie, is Katya Ev het daarmee eens en ze verduidelijkt: 'Voor mij was deze voorstelling interessant vanwege de confrontatie tussen 'niets doen' en class privilege.' Het gaat om het deconstrueren van het idee dat 'niets doen' tijdverspilling is en dat hier radicaal tegengesteld is aan het idee van *otium* dat door de oude filosofie wordt bepleit en vervolgens in het westerse denken op grote schaal werd ontwikkeld: een aristocratisch privilege verkregen door de uitsluiting van anderen. Katya Ev: 'Door het toekennen van een symbolische waarde – via een financiële waarde – biedt deze performance iemand tijd en ruimte om zichzelf te zijn. En die kwestie van verhuur is een knoop, het is alles of niets. Biedt deze performance ruimte om te rusten of activeert ze deze dimensie van het lichaam?' En wat is 'niets doen'? Bepalen wat 'niets' is, is een ontologisch totaal onmogelijke taak⁴. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne leidt nog tot een andere brandend actuele bedenking: zoals Dorothée Duvivier opmerkt, roept 'niets doen de vraag op over onze onmacht, ons

onvermogen om te ageren, in te grijpen, de slachtoffers te helpen en te ondersteunen'.

De discussie die we daarmee op gang hebben gebracht, toont hoe gelaagd de voorstellen van Katya Ev en Marc Buchy zijn. Wie of wat is er aan het werk? Zijn de mensen die plaatsnemen in de fauteuil of in de Twingo performers? Zijn het deelnemers? Wie kijkt er en hoe kijk je? Al deze vragen rezen bij het uitwerken van de protocollen die de twee kunstenaars hebben bedacht. Al deze vragen zullen gedurende de duur van de tentoonstelling blijven bestaan. 'Ik weet niet wat er gaat gebeuren. Ik weet wat Marc voorstelt, wat ik voorstel, maar dat is het dan ook. Hoe het publiek onze twee voorstellen zal koppelen, moet nog blijken', aldus Katya Ev.

1 De kunstenaar bezorgde ons een tekst waarin ze haar standpunt over deze oorlog uiteenzet. Zie pagina 49.

2 Sinds 2002 bezit de vzw In Cité Mondri een interactieve sculptuur in Féronstrée en een collectie hedendaagse kunst die momenteel bestaat uit meer dan 135 werken. De vereniging heeft ook twee tentoonstellingsruimtes, SPACE en NEW SPACE. Die tweede ruimte is een 500m² grote voormalige garage van de gerechtelijke politie waar men met andere vormen van kunst en nieuwe tentoonstellingsvormen kan experimenteren. Ze ligt aan de Rue Vivegnis en vormt samen met RAVI, Le Corridor, L'Image Sans Nom, La Comète en E2N een echt centrum voor hedendaagse creatie.

3 Het project *Art au Centre* gebruikt de ramen van lege commerciële panden om er werken van hedendaagse kunstenaars te installeren.

4 Het contract, opgesteld in samenwerking met een jurist van de Caveat-structuur, specificereert slechts één ding: 'het 'niets' wordt lichamelijk uitgevoerd via de aanwezigheid van het lichaam en het nietsdoen wordt uitgevoerd met diepe ernst en toewijding'.

Entretenir vaut mieux, Marc Buchy en Katya Ev, tot 8 mei 2022, New Space, Luik, www.space-collection.org

Steun aan Oekraïne

Voor mij als Russisch staatsburger, afkomstig uit Odessa, is Oekraïne een immens persoonlijk drama. Russisch zijn betekende voor mij nooit alleen onderdaan zijn van de Russische staat; het houdt ook in dat ik een gemeenschappelijke achtergrond en cultuur deel met Oekraïne, de Baltische staten en andere voormalige Sovjetrepublieken. En nu gaat het nog veel verder. Geconfronteerd met de gruwelen die Vladimir Poetin begaat, verzet elke vezel in mijn lichaam zich om Russisch genoemd te worden. Maar in plaats van mij beschaamd in stilte te hullen, wil ik mijn verantwoordelijkheid opnemen.

Ik ben enorm bevoorrecht dat ik vrijuit kan spreken en ik spreek in de naam van velen: ik steun Oekraïne en betuig mijn oprechte en diepe solidariteit met het Oekraïense volk, die we altijd onze ‘broeders’ hebben genoemd, en ik veroordeel de verachtelijke militaire invasie van de Russische staat in Oekraïne.

Miljoenen Russen zijn geschokt door de feiten en kapot van deze menselijke tragedie en al het veroorzaakte leed. Het is in Rusland verboden om het woord ‘oorlog’ te gebruiken, op straffe van criminele vervolging: verschillende media moesten noodgedwongen stoppen omdat ze weigeren deze oorlog een ‘speciale militaire operatie’ te noemen.

Nooit eerder werd de publieke opinie in Rusland op dergelijke schaal onderdrukt. Mensen die zich uitspreken tegen de oorlog worden ontslagen, wie deelneemt aan anti-oorlogsmanifestaties (brieven, demonstraties, individuele acties, artistieke uitingen enzovoort), kan vervolgd worden, en elke hulp aan Oekraïners wordt beschouwd als ‘verraad aan de staat’ en bestraft met tot twintig jaar gevangenisstraf. De Russische staat liegt over de hele lijn en gaat zover om het leger uit te rusten met draagbare crematoria om zo het aantal menselijke slachtoffers te minimaliseren.

Ik roep op tot solidariteit met en steun in welke vorm dan ook voor de slachtoffers van deze verwoestende oorlog en voor kunstenaars, activisten en andere slachtoffers van de Russische staat die anti-oorlogsstandpunten hebben ingenomen. Ik ben actief betrokken bij diverse initiatieven en ik ben van plan om door te gaan en mijn uiterste best te doen met de bescheiden middelen die ik als mens ter beschikking heb.

Katya Ev